

Charakterystyka powiatu poznańskiego

Powiat poznański położony jest w centralnej części województwa wielkopolskiego, w dorzeczu Warty, na Nizinie Wielkopolskiej. Powiat poznański otacza powiat-miasto Poznań i sąsiaduje z powiatami: szamotulskim i obornickim od północy, wągrowieckim i gnieźnieńskim od północnego wschodu, wrzesińskim i średzkim od wschodu, śremskim i kościańskim od południa oraz grodziskim i nowotomyskim od zachodu. Administracyjnie powiat poznański dzieli się na 17 gmin, w tym 10 gmin miejsko-wiejskich: Buk, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Puszczykowo, Stęszew, Swarzędz, Tarnowo Podgórne oraz 7 gmin wiejskich: Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Pobiedziska, Rokietnica i Suchy Las. Przez teren powiatu przepływa rzeka Warta, która dzieli go na część lewobrzeżną i prawobrzeżną. Część lewobrzeżna charakteryzuje się większym zalesieniem, znajdują się tam m.in. tereny Wielkopolskiego Parku Narodowego oraz obszary leśne gmin Dopiewo, Komorniki i Mosina. Prawobrzeżna część powiatu, obejmująca m.in. gminy Kostrzyn, Kleszczewo i Swarzędz, posiada większy udział użytków rolnych oraz lepsze gleby.

Rysunek 1. Położenie powiatu poznańskiego

Gminy powiatu poznańskiego oraz rzeka Warta

W powiecie poznańskim znaczna część obszaru zajęta jest przez użytki rolne – ok. 91 270 ha, co stanowi około 48% powierzchni powiatu. Grunty leśne i zadrzewienia zajmują ok. 22% powierzchni (ok. 41 737 ha). W strukturze użytkowania użytków rolnych dominują grunty orne (ok. 84% użytków rolnych), pozostałą część stanowią łąki i pastwiska. Sady i plantacje wieloletnie zajmują mniej niż 1% powierzchni. Największe kompleksy rolne znajdują się w południowo-wschodniej i wschodniej części powiatu – w gminach Kleszczewo, Kostrzyn, Kórnik i Swarzędz.

Przez powiat przepływa rzeka Warta wraz z dopływami: Samicą, Wierzbakiem, Strumień Junikowski, Różany Potok, Bystra, Cybina, Główna, Bogdanka, Kopla-Głuszynka i Kanał Mosiński. Warta jest głównym elementem sieci hydrograficznej, dzieląc powiat na dwie części i stanowiąc oś układu dolinnego. W powiecie poznańskim rzeka płynie przez gminy Mosina, Luboń, Puszczykowo, Czerwonak i Murowana Goślina oraz przez powiat – miasto Poznań przez Prawy brzeg – Nowe Miasto (Rataje, Starołęka, Miłostowo, Ostrów Tumski) – z dopływami Cybina, Główna oraz Lewy brzeg – Stare Miasto, Śródmieście, Wilda (południowy fragment).

W obrębie powiatu poznańskiego znajdują się liczne tereny zalewowe, szczególnie w dolinie Warty, które obejmują ok. 3910 ha. Występują tu również mniejsze zbiorniki wodne – głównie antropogeniczne (np. zalewy, stawy i wyrobiska żwirowe), a także fragmenty starorzeczy. Tereny wzdłuż Warty narażone są na okresowe podtopienia i powodzie – szczególnie dotyczy to gmin: Mosina, Czerwonak, Luboń i Puszczykowo. Znajdujące się w dolinie rzeki ujęcia wody pitnej (np. Mosina-Krajkowo, Gruszczyn - Promienko, Dębina oraz studnia igłofiltracyjna w Czołowie) wymagają stałego nadzoru hydrologicznego i sanitarnego.

Na terenach rolnych położonych wzdłuż Warty konieczne jest stosowanie odpowiednich zabezpieczeń fitosanitarnych – zalewanie pól może sprzyjać rozprzestrzenianiu się chorób roślin i szkodników.

Retencja opiera się głównie na dolinach rzecznych, jeziorach, niewielkich stawach oraz sieci rowów melioracyjnych. Tereny silnie zmeliorowane występują w gminach: Swarzędz, Kleszczewo, Kostrzyn i Kórnik.

Na terenie powiatu poznańskiego rozwinięta jest uprawa ziemniaka, zbóż oraz rzepaku. W 2024 r. według danych ARiMR, powierzchnia upraw ziemniaka wynosiła ok. 2000 ha, z czego największe arealy znajdowały się w gminach: Swarzędz (312 ha), Kleszczewo (291 ha), Mosina (230 ha) i Kostrzyn (210 ha). W powiecie poznańskim, wyłączając miasto Poznań, zarejestrowanych w urzędowym rejestrze podmiotów profesjonalnych jest 344 podmiotów w roli producenta fitosanitarnego oraz 20 dystrybutorów. W mieście Poznań natomiast, 20 producentów oraz 25 dystrybutorów.

Sieć hydrograficzna powiatu poznańskiego

Sieć hydrograficzną powiatu poznańskiego stanowi rzeka Warta wraz z dopływami: Samicą, Wierzbakiem, Strumieniem Junikowskim, Różanym Potokiem, Bystrą, Cybiną, Kopłą-Głuszyńską, Główną, Bogdanką i Kanałem Mosińskim a także systemem kanałów

melioracyjnych i rowów. Warta wpływa na teren powiatu poznańskiego od strony południowej, w okolicach miejscowości Czmoniec (gmina Kórnik) i opuszcza w Szymankowie (gmina Murowana Goślina). Główne dopływy rzeki przecinają zarówno obszary zurbanizowane, jak i tereny rolniczo-leśne.

Na terenie powiatu znajduje się wiele cieków powierzchniowych, zbiorników wodnych oraz kanałów, zarówno naturalnych, jak i sztucznych. Większość z nich związana jest bezpośrednio z doliną rzeki Warty, której część obejmuje obszary Natura 2000, a także fragmenty Rogalińskiego Parku Krajobrazowego, Wielkopolskiego Parku Narodowego i Nadwarciańskiego Parku Krajobrazowego. W dolinie rzeki zachowały się liczne starorzecza oraz tereny podmokłe, szczególnie cenne przyrodniczo. Warta odgrywa istotną rolę w systemie ochrony przeciwpowodziowej oraz w gospodarce wodno-ściekowej powiatu. Na jej obszarze funkcjonują liczne oczyszczalnie ścieków. Największą z nich jest Centralna Oczyszczalnia Ścieków Koziegłowy (Aquanet) obsługuje gminy: Czerwonak, Poznań, Komorniki, Swarzędz, Kleszczewo, Suchy Las, Luboń, Kostrzyn (część), Pobiedziska (część), Dopiewo (część) z bezpośrednim zrzutem do Warty. Oczyszczalnia Mosina – Puszczykowo obsługuje gminy Mosina i Puszczykowo ze zrzutem do kanału Mosińskiego, z pośrednim wpływem do Warty; gminne oczyszczalnie w gminach Wielka Wieś-Buk z pośrednim zrzutem do Warty; oczyszczalnia Baranowo i Tarnowo Podgórne ze zrzutem do Samicy Kierskiej i pośrednim wpływem do Warty, osiedlowa oczyszczalnia Strzeszyn ze zrzutem do Bogdanki – pośredni wpływ do Warty, oczyszczalnia lokalna Kiekrz – zrzut do Samicy Kierskiej, pośredni wpływ do Warty, Zlewnia Luboń obsługująca gminę Luboń, z udziałem COŚ – pośredni wpływ do Warty z COŚ, Zlewnia Swarzędz, obsługująca gminę Swarzędz z udziałem COŚ – pośredni wpływ do Warty z COŚ, Zlewnia Pobiedziska obsługująca gminę Pobiedziska – z udziałem COŚ – pośredni wpływ do Warty z COŚ. Wszystkie oczyszczalnie na terenie powiatu poznańskiego mają wpływ na Wartę – bezpośrednio lub poprzez cieki wodne (Samica Kierska, Bogdanka, Kanał Mosiński). Zanieczyszczenia z lewobrzeżnych i prawobrzeżnych dopływów Warty monitorowane są w ramach regionalnego programu poprawy jakości wód powierzchniowych. Na wyspach rzeczno-bagiennych prowadzona jest też renaturyzacja i działania ochrony bioróżnorodności (m.in. na obszarze Rogalińskich Łęgów). Rzeka Warta, stanowi główną oś hydrograficzną powiatu, przepływając przez jego środkową część na długości około 66 km (od rejonu Mosiny, przez Poznań, do Obornik), co stanowi około 8 % całkowitej długości Warty. Warta dzieli powiat niemal na połowę oraz tworzy głęboką dolinę o rzędnej ok. 55 m n.p.m. w terenach najniższych. Dodatkowo, w obrębie Poznania znajduje się Obrzyca, która jest obecnie kanałem deszczowym Poznańskiego Systemu Kanalizacyjnego

Zlewnia Poznańskiej Zlewni Warty

Powiat należy do regionu wodnego Warty. Zlewnia cząstkowa obejmująca jego obszar (w tym dopływy) ma powierzchnię 3 818 km².

- Głównymi bezpośrednimi dopływami rzeki warty są:

Lewobrzeżne:

- Samica Stęszewska

(dł. 37,8 km,

zlewnia 182,7 km²) – połączona z Kanałem Mosińskim (Mała Pętla Wielkopolska)

- Bogdanka (9,0 km) – zlewnia z jez. Strzeszyńskiego

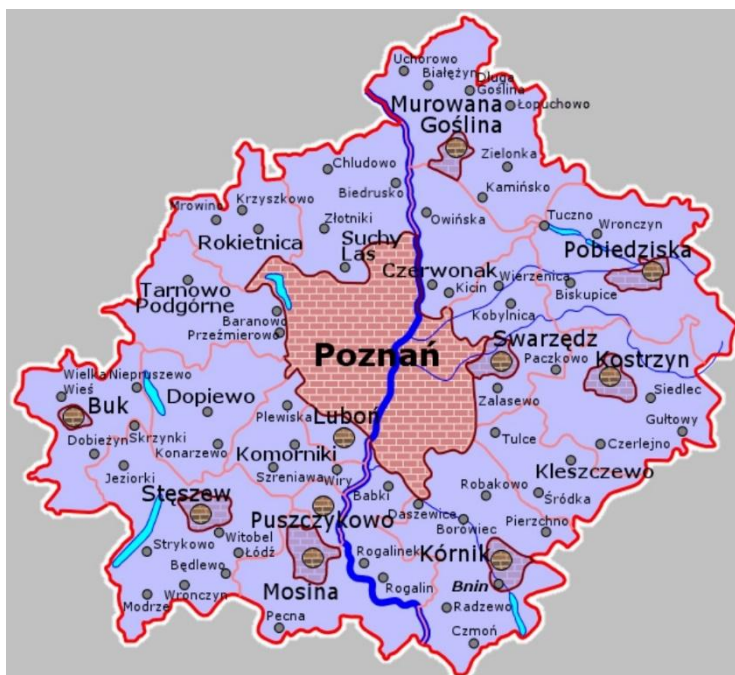
- Strumień Junikowski (11,7 km)

- **Prawobrzeżne:**

- Cybina (41,0 km, 213 km²)

- Główna (45,6 km, 247 km²)

- Kopa/Głuszynka (34 km, zlew 388–400 km²)

Rysunek 2. Przepływ Warty przez powiat poznański